

Föstudaginn 3. nóvember 1995.

Nr. 356/1995. **Protabú Reykjaness hf. – útgerðar**

(Hlöðver Kjartansson hdl.)

gegn

Magnúsi Helga Guðmundssyni

Höllu Þórhallsdóttur og

Birgi Þór Guðmundssyni

(Bjarni Ásgeirsson hrl.)

Kærumál. Frávísunarúrskurður staðfestur. Málshöfðunarfrestur. Málsástæður.

Dómur Hæstaréttar.

Mál þetta dæma hæstaréttardómararnir Markús Sigurbjörnsson, Arnljótur Björnsson og Gunnlaugur Claessen.

Sóknaraðili skaut málinu til Hæstaréttar með kæru 19. október 1995, sem barst réttinum ásamt kærumálgögnum 25. sama mánaðar. Kærður er úrskurður Héraðsdóms Reykjaness, upp kveðinn 6. október 1995, þar sem máli sóknaraðila á hendur varnaraðilum er vísað frá dómi. Kæruheimild er í j-lið 1. mgr. 143. gr. laga nr. 91/1991 um meðferð einkamála. Sóknaraðili krefst þess aðallega, að hinn kærði úrskurður verði felldur úr gildi og lagt verði fyrir héraðsdómara að taka málið til efnismeðferðar. Til vara krefst sóknaraðili þess, að „staðfest verði frávísun málsins og dómkrafna sóknaraðila frá héraðsdómi að því leyti, sem þær eru byggðar á XX. kafla laga um gjaldþrotaskipti o. fl. nr. 21/1991, og lagt verði fyrir héraðsdóm að taka málið til efnislegrar meðferðar að öðru leyti gegn varnaraðilum Magnúsi Helga Guðmundssyni og Birgi Þór Guðmundssyni“. Þá krefst sóknaraðili aðallega málskostnaðar í héraði og kærumálskostnaðar sameiginlega úr hendi varnaraðila, en til vara úr hendi varnaraðilanna Magnúsar Helga og Birgis Þórs.

Varnaraðilar krefjast staðfestingar hins kærða úrskurðar, að því er varðar frávísun málsins, auk málskostnaðar í héraði og kærumálskostnaður.

Með vísan til forsendna hins kærða úrskurðar verður fallist á það með héraðsdómara, að málshöfðunarfrestur samkvæmt 1. mgr. 148. gr. laga nr. 21/1991 hafi verið liðinn, þegar sóknaraðili höfðaði málið.

Í greinargerð til Hæstaréttar færir sóknaraðili þau rök fyrir varakröfu sinni, að í héraðsdómsstefnu hafi hann ekki eingöngu reist kröfur á hendur varnaraðilunum Magnúsi Helga og Birgi Þór á riftunarreglum laga nr. 21/1991, heldur einnig og sjálfstætt á því, að þeir hafi sem forráðamenn hins gjaldþrota félags valdið sóknaraðila tjóni, sem nemur fjárkröfu hans í málinu, með ólögmætri og saknæmri háttsemi. Sóknaraðili vekur í þessu sambandi athygli á því, að í stefnu vísi hann um réttarheimildir meðal annars til almennu skaðabótaareglunnar svo og tiltekinna ákvæða almennra hegningarlaga nr. 19/1940 og áðurgildandi laga nr. 32/1978 um hlutafélag.

Samkvæmt héraðsdómsstefnu krefst sóknaraðili riftunar á fjórum tilteknum greiðslum, sem hann kveður Reykjanes hf. – útgerð hafa innt af hendi til varnaraðilanna í janúar og febrúar 1994, en varnaraðilarnir Magnús Helgi og Birgir Þór hafi hvor tekið við einni af þessum greiðslum og varnaraðilinn Halla við tveimur. Sóknaraðili krefst einnig, að tveir fyrstnefndu varnaraðilarnir verði dæmdir til að greiða sér heildarfjárhæð þessara fjögurra greiðslna, þar af sameiginlega með þriðja varnaraðilanum fjárhæð þeirra tveggja greiðslna, sem hún fékk í hendur. Í lýsingu málsástæðna og annarra atvika í stefnu eru færðar fram röksemdir fyrir kröfum, sem ekki er unnt að skilja öðruvísi en svo, að þær séu reistar á ákvæðum XX. kafla laga nr. 21/1991. Undir lok þessarar lýsingar segir þannig, að sóknaraðili miði greiðslukröfu sína við þær fjárhæðir, sem varnaraðilunum voru greiddar, og það tjón, sem þrotabúið og skuldheimtumennt þess hafi orðið fyrir, svo og það, sem greiðslurnar hafi komið varnaraðilum að notum. Lýkur síðan umfjöllun um málsástæður og önnur atvik með þeim orðum, að sóknaraðili byggji „þessa kröfu sína einnig á því, að stefndu Magnús Helgi Guðmundsson og Birgir Þór Guðmundsson hafi valdið þrotabúinu þessu tjóni með ólögmætri og saknæmri háttsemi og beri á því skaðabótaábyrgð gagnvart stefnanda“.

Eins og sóknaraðili hagar framangreindum málátílbúnaði sínum í héraðsdómsstefnu, verður ekki fallist á, að hann hafi þar með viðhlítandi hætti reist kröfur sínar á öðru en riftunarreglum gjaldþrota-skiptalaga. Geta tilvísanir hans í réttarheimildir um önnur efni þar engu breytt. Eru því ekki rök til að verða við varakröfu sóknaraðila.

Samkvæmt þessu verður hinn kærði úrskurður staðfestur. Er eftir atvikum rétt, að hver aðili beri sinn kostnað af kærumáli þessu.

Það athugast, að héraðsdómari hefur í úrskurði sínum nefnt stefnanda málsins í héraði varnaraðila og stefndu sóknaraðila. Er það ástæðulaust, þótt leyst sé í úrskurðinum úr ágreiningi um kröfu þeirra síðarnefndu um frávísun máls.

D ó m s o r ð:

Hinn kærði úrskurður er staðfestur.

Kærumálskostnaður fellur niður.

Úrskurður Héraðsdóms Reykjaness 6. október 1995.

I.

Mál þetta var tekið til úrskurðar um fram komna frávísunarkröfu sóknaraðila, stefndu Magnúsar Helga Guðmundssonar, Birgis Þórs Guðmundssonar og Höllu Þórhallsdóttur, að loknum munnlegum málflutningi, 2. október sl.

Í greinargerð sóknaraðila er gerð sú aðalkrafa, að máli þessu verði vísað frá dómi og varnaraðila gert að greiða sóknaraðila málskostnað að skaðlausu auk virðisaukaskatts á málflutningsþóknun.

Af hálfu varnaraðila, stefnanda málsins, þb. Reykjaness hf. – útgerðar, er í þessum þætti málsins krafist, að frávísunarkröfu verði hrundið og sóknaraðilar dæmdir til að greiða varnaraðila málskostnað in solidum í þessum þætti málsins að skaðlausu, þ. m. t. virðisaukaskatt á málskostnað.

II.

Mál þetta er höfðað af þb. Reykjaness hf. – útgerðar, kt. 540188-1499, Bæjarhrauni 8, Hafnarfirði, gegn Magnúsi Helga Guðmundssyni, kt. 070353-3189, Garðbraut 23, Garði, Gerðahreppi, Höllu Þórhallsdóttur, kt. 111057-2579, sama stað, og Birgi Þór Guðmundssyni, kt. 150264-4729, Réttarholti, Garði, Gerðahreppi, með stefnu, birtri 13. mars 1995.

Málið er höfðað með birtingu stefnu 13. mars 1995 til riftunar greiðslu Reykjaness hf. – útgerðar 30. janúar 1994, að fjárhæð 105.265 kr., til stefnda Magnúsar Helga, til riftunar tveimur greiðslum til stefndu Höllu, annars vegar 30. janúar 1994, að fjárhæð 58.611 kr., og hins vegar 17. febrúar 1994, að fjárhæð 39.175 kr., og til stefnda Birgis Þórs, að fjárhæð 222.092 kr., greiddrar 30. janúar 1994. Þá er þess krafist, að stefndu Magnús Helgi og Birgir Þór verði dæmdir til að greiða stefnanda in solidum 425.143 kr. auk dráttarvaxta skv. III. kafla vaxtalaga nr. 25/1987 af 385.968 kr. frá 30. janúar 1994 til 17. febrúar 1994, en af 425.143 kr. frá þeim degi til greiðsludags, þar af in solidum með stefndu Höllu Þórhallsdóttur 97.786 kr. auk dráttarvaxta

skv. III. kafla vaxtalaga nr. 25/1987 af 58.611 kr. frá 30. janúar 1994 til 17. febrúar 1994, en af 97.786 kr. frá þeim degi til greiðsludags. Þá er krafist málskostnaðar.

Bú varnaraðila var tekið til gjaldþrotaskipta með úrskurði Héraðsdóms Reykjaness, upp kveðnum 17. maí 1994, og sama dag var skipaður skiptastjóri. Frestdagur við gjaldþrotaskiptin var 21. mars 1994. Kröfúlýsingarfresti lauk 15. ágúst s. á. Skiptastjóri tók skýrslu af framkvæmdastjóra þrotabúsins, Magnúsi Helga Guðmundssyni, sóknaraðila, 1. september s. á. og tók jafnframt við bókhaldsgögnum þrotabúsins.

Rúmri viku síðar, 8. september s. á., var að nýju tekin skýrsla af framkvæmdastjóra þrotabúsins, Magnúsi Helga. Fyrsti skiptafundur var haldinn 12. september s. á. að viðstöddum kröfuhafa, sýslumanninum í Keflavík. Skiptastjóri greindi frá því, að búið væri eignalaust. Jafnframt skýrði skiptastjóri frá þeim atriðum, sem kynnu að leiða til þess, að eignir yrðu dregnar undir skiptin, og yrðu þá kröfuhafar að lýsa sig reiðubúna að bera kostnað af frekari aðgerðum. Að öðrum kosti væri honum, skiptastjóra, skylt að ljúka skiptum þá þegar samkvæmt 155. gr. laga nr. 21/1991. Að beiðni kröfuhafa frestaði skiptastjóri málinu í tvær vikur, til mánudags 26. september. Þann dag var málið tekið fyrir hjá skiptastjóra og að nýju frestað að beiðni kröfuhafa, sýslumannsins í Keflavík, í rúmar tvær vikur, til þriðjudags 11. október s. á. Þann dag var málið ekki tekið fyrir, heldur hafði því verið frestað til fimmtudags 20. október s. á. með samþykki kröfuhafa. Þann dag var málið síðan tekið fyrir, og samþykkti kröfuhafi, sýslumaðurinn í Keflavík, að ábyrgjast greiðslu málskostnaðar, sem af framhaldsaðgerðum kynni að leiða, þar sem búið væri eignalaust.

-- --

IV.

Um það er deilt í máli þessu, við hvaða tímamark skuli miða upphaf málshöfðunarfrests samkvæmt 1. mgr. 148. gr. gjaldþrotaskiptalaga nr. 21/1991.

Kröfúlýsingarfresti lauk 15. ágúst 1994. Hvað sem öðru líður, verður upphaf þess frests, sem um ræðir í 1. mgr. 148. gr. gjaldþrotaskiptalaga, ekki talið vera fyrir en þann dag. Er þessi viðmiðun eina hlutlæga reglan, sem 1. mgr. 148. gr. hefur að geyma, þar sem að öðru leyti skal miða upphaf málshöfðunarfrests við það tímamark, þegar skiptastjóri átti þess kost að gera riftunarkröfu. Verður því að skoða hér, hvenær skiptastjóri átti þess kost að höfða mál. Óumdeilt er, að framkvæmdastjóri félagsins afhenti skiptastjóra bókhaldsgögn 1. september 1994, sama dag og hann gaf skiptastjóra skýrslu. Í síðasta lagi 8. september hafði skiptastjóri vitneskju um atriði, er gáfu til-

efni til málshöfðunar, þegar síðari skýrsla var tekin af framkvæmdastjóranum.

Á það verður fallist með varnaraðila, að skiptastjóra bar að leita eftir heimild kröfuhafa til málshöfðunar, þar sem þrotabúið var eignalaust og því nauðsynlegt, að kröfuhafar ábyrgðust greiðslu málskostnaðar. Á fyrsta skiptafundi, 12. september, leitaði skiptastjóri eftir heimild til málshöfðunar og til greiðslu málskostnaðartryggingar. Kröfuhafar drógu það hins vegar rúmar fimm vikur að taka afstöðu til framhaldsaðgerða og ábyrgðar á greiðslu málskostnaðar, en samþykki kröfuhafa lá ekki fyrir fyrr en 20. október s. á.

Þegar haft er í huga, að tilgangur reglna gjaldþrotaskiptalaga um takmörkun á rétti þrotabús til höfðunar riftunarmála er einkanlega sá að vernda hagsmuni viðsemjenda þrotamanns og öryggi í viðskiptalífinu, verður að líta svo á, að kröfuhafar beri hallann af drætti, sem verður á ákvörðun um málshöfðun, eftir að skiptastjóri hefur leitað eftir heimild til málshöfðunar. Skiptastjóri leitaði eftir heimild kröfuhafa til málshöfðunar og fór þess á leit, að kröfuhafar ábyrgðust greiðslu kostnaðar, sem af því leiddi, á fyrsta skiptafundi 12. september 1994. Af gögnum málsins verður ekki ráðið, að um drátt kröfuhafa á ákvörðun um framhaldsaðgerðir verði öðrum kennt en þeim sjálfum.

Með hliðsjón af því, sem hér að framan hefur verið rakið, lítur dómurinn svo á, að í máli þessu beri að miða upphaf málshöfðunarfrests við 12. september 1994.

Málið gegn sóknaraðilum, Magnúsi Helga Guðmundssyni, Höllu Þórhallsdóttur og Birgi Þór Guðmundssyni, var höfðað með stefnu, birtri 13. mars 1995. Þegar málið var höfðað gegn þeim Magnúsi Helga, Höllu og Birgi Þór, var málshöfðunarfrestur liðinn.

Málinu er vísað frá dómi.

Rétt þykir, að málskostnaður falli niður.

Ólöf Pétursdóttir dómstjóri kvað upp úrskurð þennan.

Ú r s k u r ð a r o r ð:

Málinu er vísað frá dómi.

Málskostnaður fellur niður.